

Jaarwerkprogramma Toezicht Jeugd 2016

Inhoudsopgave

1	Voorwoord	2
2	Hoe houdt de inspectie toezicht?	4
2.1	Vertrouwen waar het kan, handhaven waar het moet	4
2.2	Toetsingskaders en risicogebaseerd toezicht	5
2.3	Onaangekondigd toezicht en stapsgewijs toezicht	6
2.4	De inspectie en haar omgeving	7
2.4.1	Samenwerking met andere toezichthouders	7
2.4.2	Inspectieraad en EPSO	8
2.4.3	Nationaal Preventie Mechanisme	8
3	Wat gaat de inspectie doen in 2016?	10
3.1	Niet geprogrammeerd toezicht	10
3.1.1	Toezicht naar aanleiding van calamiteiten en geweld	10
3.1.2	Toezicht naar aanleiding van signalen van burgers, professionals en gemeenten	10
3.2	Geprogrammeerd toezicht	11
3.2.1	Regiotoezicht	11
3.2.2	Meldpunt Veilig Thuis	12
3.2.3	Voorkomen seksueel grensoverschrijdend gedrag	12
3.2.4	Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling	12
3.2.5	Jeugdgezondheidszorg	12
3.2.6	Jeugdreclassering	13
3.2.7	Keurmerkinstituut	13
3.2.8	Raad voor de Kinderbescherming	13
3.2.9	Maatwerkbenadering binnen justitiële jeugdinrichtingen	13
3.2.10	Jongeren met een PIJ-maatregel binnen ggz-instellingen	13
3.2.11	Halt	14
3.2.12	Caribisch Nederland	14
3.2.13	Veiligheid en kwaliteit opvang alleenstaande minderjarige vreemdelingen	14
3.2.14	Nieuwe toetreders jeugdhulp	15

1 Voorwoord

Op 1 januari 2015 is de *Jeugdwet* in werking getreden, waarmee integrale hulpverlening aan gezinnen, volgens het uitgangspunt *één gezin, één plan, één regisseur* wordt nagestreefd. Preventie en uitgaan van eigen verantwoordelijkheid en mogelijkheden (*eigen kracht*) van jeugdigen, hun ouders en hun sociale netwerk zijn belangrijke pijlers. Gemeenten zijn binnen dit stelsel bestuurlijk en financieel verantwoordelijk, waardoor ontschotting van budgetten ontstaat en er meer mogelijkheden komen voor betere samenwerking en innovaties in ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en hun gezinnen.

Binnen dit jeugdstelsel zien de [Inspectie Jeugdzorg](#), de [Inspectie voor de Gezondheidszorg](#) en de [Inspectie Veiligheid en Justitie](#) toe op de naleving van wettelijke eisen voor de instellingen en de verplichtingen die gelden voor verantwoorde jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering. Voor u ligt het gezamenlijke *Jaarwerkprogramma Toezicht Jeugd 2016* van deze drie inspecties, waarmee wij invulling geven aan dit toezicht. Met dit gezamenlijke werkprogramma willen we benadrukken dat de beoogde integraliteit in het jeugdstelsel niet ophoudt bij het maken, implementeren en uitvoeren van beleid, maar ook zijn plek heeft binnen het toezicht. Het jaarwerkprogramma is tot stand gekomen in afstemming met de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Veiligheid en Justitie, alsmede de Vereniging Nederlandse Gemeenten.

Naast het *nalevingstoezicht* hebben de inspecties op grond van de *Jeugdwet* ook tot taak het onderzoeken van de kwaliteit in algemene zin. Dit zogenaamde *stelseltoezicht* vindt waar nodig plaats in de bredere context van het *sociaal domein*, waarvoor de wettelijke basis wordt gevormd door de *Jeugdwet*, de *Wmo*, de *Participatiewet* en de *Wet passend onderwijs*. In dit kader werken de drie inspecties samen met de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid binnen het [Samenwerkend Toezicht Jeugd/Toezicht Sociaal Domein](#). Hierbij richten de inspecties zich op algehele effectiviteit van het stelsel, waarbij de vraag centraal staat of de (kwetsbare) burger daadwerkelijk de verantwoorde zorg, hulp en/of ondersteuning krijgt die hij nodig heeft. Het toezicht betreft altijd de aangeboden zorg, hulp en ondersteuning vanuit meerdere domeinen en heeft een integraal karakter. De programmering die voortvloeit uit deze bredere samenwerking is terug te vinden in de *Meerjarenvisie Samenwerkend Toezicht Jeugd/Toezicht Sociaal Domein 2016 – 2019*.

Het fundament voor onze werkzaamheden is het *Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het kind*. Dit verdrag stelt dat kinderen gezond en veilig moeten kunnen opgroeien en zich moeten kunnen ontwikkelen tot mensen die volwaardig participeren in onze samenleving. Hiertoe moeten kinderen alle ruimte krijgen en ouders, overheden, voorzieningen en professionals hebben een belangrijke verantwoordelijkheid om te zorgen dat kinderen deze kansen krijgen. Deze verantwoordelijkheid geldt niet alleen ten aanzien van het handelen als kinderen en gezinnen worstelen met problemen, maar juist ook ten aanzien van het vroegtijdig signaleren van risico's

die de ontwikkeling van het kind bedreigen. Hierdoor kan worden voorkomen dat kinderen en gezinnen onnodig en/of langdurig in zorg- en hulpverleningstrajecten terecht komen.

Met de decentralisatie van de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering naar de gemeenten (de *transitie*) komt ook de met de stelselwijziging beoogde *transformatie* of vernieuwing steeds meer op gang. De inspecties verwachten dat het veld komt tot een integraal/multidisciplinair, samenhangend aanbod van jeugdhulp. Hierbinnen moet er ruimte zijn voor vernieuwende initiatieven die leiden tot andere zorgvormen en manieren van zorgverlening, zoals de ontwikkeling van wijkteams in veel gemeenten.

Wij realiseren ons dit en bij de inrichting van het toezicht geven wij hier ook ruimte voor. Dit laat onverlet dat ook bij deze nieuwe initiatieven sprake moet zijn van verantwoorde jeugdhulp. De hulp mag niet door een bepaalde kwaliteitsbodem zakken en de veiligheid van de kinderen mag nooit in het geding zijn.

Ook in 2016 willen wij als inspecties een stabiele factor zijn voor de bestuurlijk verantwoordelijken, de professionals, de jeugdhulpaanbieders en de gecertificeerde instellingen. Maar wij zien - in lijn met de *Visie landelijk toezicht op de jeugdhulp* - vooral onze toegevoegde waarde in het bewaken van de kwaliteit van zorg voor de kinderen en gezinnen die van deze jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering gebruik maken.

mw. drs. G.E.M. Tielen
Inspectie Jeugdzorg

mw. drs. J.F. de Vries
Inspectie voor de Gezondheidszorg

dhr. mr. J.G. Bos
Inspectie Veiligheid en Justitie

2 Hoe houdt de inspectie toezicht?

De Inspectie Jeugdzorg, de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie Veiligheid en Justitie voeren gezamenlijk het toezicht jeugd uit en houden hierbij toezicht op:

- de jeugdhulpaanbieders;
- de certificerende instelling voor de jeugdbescherming en jeugdreclassering;
- de gecertificeerde instellingen voor de jeugdbescherming en jeugdreclassering;
- het meldpunt Veilig Thuis, advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling;
- de Raad voor de Kinderbescherming;
- de justitiële jeugdinrichtingen;
- Halt;
- de instellingen voor jeugdgezondheidszorg;
- de instellingen voor hulp aan licht verstandelijk beperkte kinderen;
- de instellingen voor jeugd-ggz;
- de vergunninghouders voor interlandelijke adoptie;
- de opvangvoorzieningen voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen;
- de schippersinternaten;
- de instellingen voor jeugdzorg op de eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Caribisch Nederland);
- de geregistreerde werkers in de jeugdhulp.

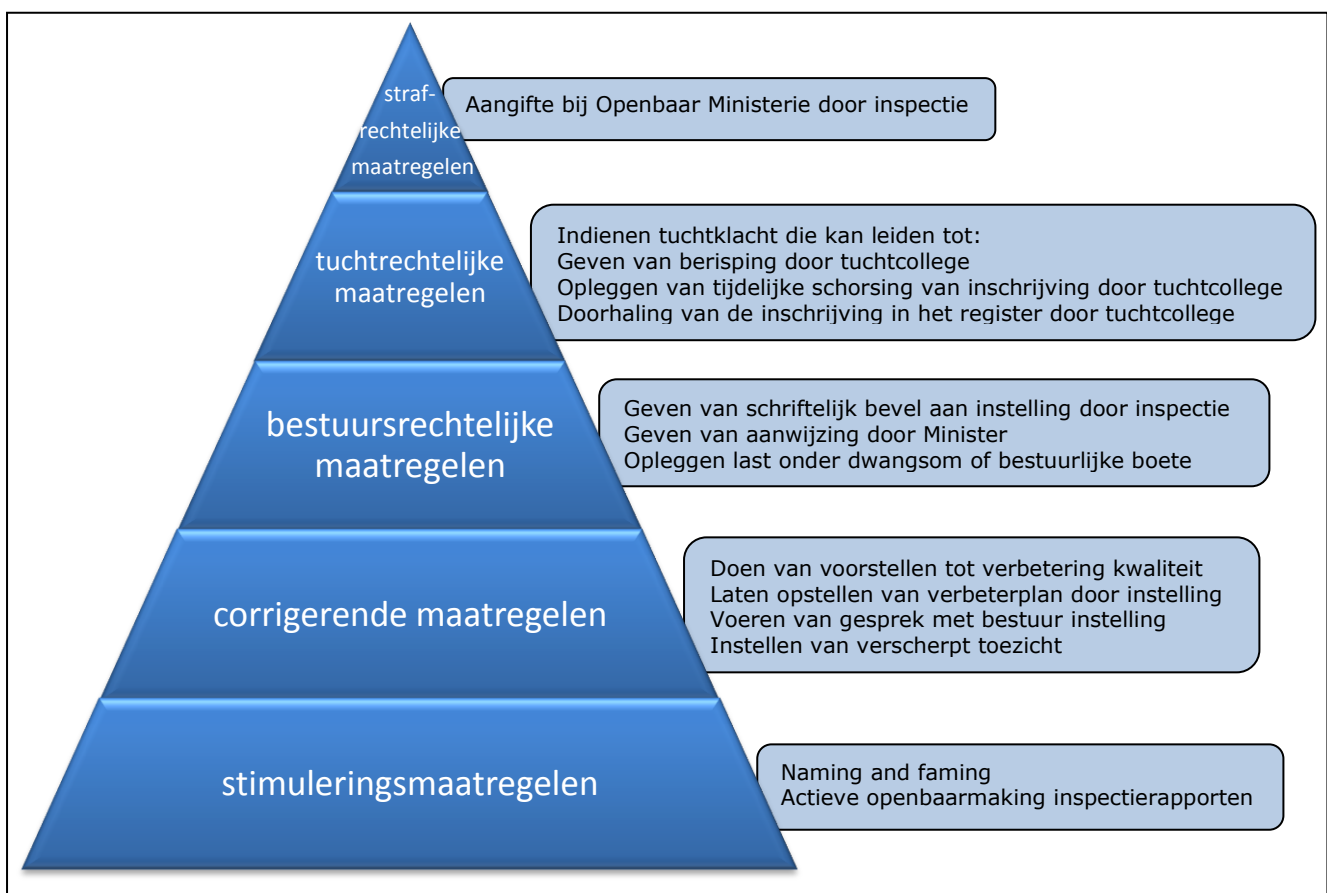
Daar waar in dit jaarwerkprogramma wordt gesproken van 'de inspectie', worden alle drie de inspecties bedoeld. Als het één of twee inspecties betreft, dan worden deze specifiek genoemd

2.1 Vertrouwen waar het kan, handhaven waar het moet

De inspectie stemt haar toezicht af op het *lerend vermogen* van de aanbieders van jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering en andere instellingen in het jeugddomein. Hierbij ziet de inspectie een goed en verantwoordelijk bestuur met oog voor de kwaliteitszorg als randvoorwaarde. Bij de manier waarop en de mate waarin de inspectie haar toezicht vormgeeft, houdt zij er rekening mee in hoeverre de aanbieder in staat en bereid is kwaliteitsverbeteringen vorm te geven en in te spelen op de vraag/behoefte van de cliënt.

De inspectie stimuleert de jeugdhulpaanbieders om te komen tot nieuwe initiatieven en moedigt hen aan om hun lerend vermogen gezamenlijk te versterken door het ontwikkelen van eigen *kwaliteitskaders en richtlijnen*. Daar waar het veld dit goed oppakt, kan de inspectie deels terugtreden en ruimte geven aan deze eigen regie en blijft de toezichtlast beperkt.

Dit vertrouwen in het lerend vermogen van de sector is echter slechts één kant van de medaille. Als de inspectie vaststelt dat het niveau van de zorg onvoldoende is of als zij risico's ziet, dan grijpt zij in bij de aanbieder of individuele beroepsbeoefenaar. Op basis van de Jeugdwet heeft de inspectie hierbij de beschikking over een aantal *interventies*. De interventiepiramide in figuur 1 maakt duidelijk dat sprake is van escalerende interventies. De minst ingrijpende interventies staan onderaan in de piramide en de meest ingrijpende bovenaan. Bij elk soort interventie staan in de piramide voorbeelden hiervan weergegeven. De oplopende zwaarte van sancties is een motivatie voor de aanbieder of individuele beroepsbeoefenaar om de kwaliteit van zijn werk te verbeteren, om risico's te reduceren of te voorkomen en om de naleving te bevorderen. Dat er sprake is van escalatie wil overigens niet zeggen dat er maar voor één van de beschikbare interventies kan worden gekozen of dat er altijd moet worden gestart met het inzetten van de minst ingrijpende interventie.

Figuur 1: interventiepiramide

2.2 Toetsingskaders en risicogebaseerd toezicht

De inspectie heeft het gestandaardiseerde *Toetsingskader Verantwoorde hulp voor jeugd* ontwikkeld, waarbij zoveel mogelijk wordt gesteund op door het veld zelf ontwikkelde kwaliteitskaders en richtlijnen. Het betreft een basistoetsingskader dat – afhankelijk van de te onderzoeken onderwerpen – in zijn geheel of op specifieke onderdelen wordt gebruikt bij het

uitvoeren van het betreffende toezicht. De inspectie evalueert dit toetsingskader periodiek en past het waar nodig aan de gewijzigde omstandigheden aan.

Voor het toezicht op een aantal aanbieders en het onderzoek naar specifieke thema's gebruikt de inspectie toetsingskaders die speciaal op deze organisaties en onderwerpen zijn toegesneden, zoals de toetsingskaders voor het toezicht op de nieuwe toetreders, de wijkteams, Halt en het toetsingskader dat wordt gebruikt bij het thematisch onderzoek 'Voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag'. Deze toetsingskaders zijn gebaseerd op het basistoetsingskader Verantwoorde hulp voor jeugd.

De [toetsingskaders](#) van de inspectie zijn openbaar en staan gepubliceerd op internet.

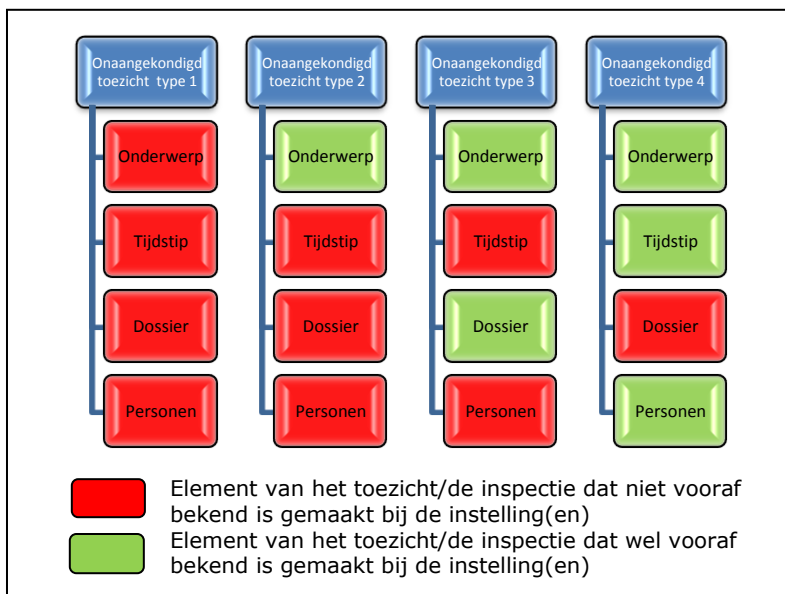
De inspectie houdt *risicogebaseerd toezicht*. Dit houdt in dat zij toezicht uitvoert op die plaatsen waar volgens haar inschatting de risico's van onveiligheid en/of kwaliteitstekorten voor jongeren het grootst zijn. Die inschatting maakt de inspectie op basis van zowel interne als externe informatie, waarbij ook het professionele oordeel van de inspecteurs een belangrijke rol speelt.

Figuur 2: risicomodel

2.3 Onaangekondigd toezicht en stapsgewijs toezicht

De inspectie hanteert als uitgangspunt dat het toezicht waar mogelijk *onaangekondigd* is. Als aankondiging toch noodzakelijk is, dan bevat het toezicht onaangekondigde elementen. Dit kan

Figuur 3: elementen onaangekondigd toezicht

bijvoorbeeld zijn dat een instelling niet weet wanneer de inspectie exact langskomt, dat vooraf niet bekend wordt gemaakt wat het onderwerp van toezicht is, welke dossiers de inspectie in wil zien of welke personen de inspectie wil spreken. Welke van deze elementen wel of niet van tevoren bekend worden gemaakt, hangt af van de aard en het onderwerp van het toezicht en het beoogde effect.

Het is niet altijd mogelijk of gewenst om alle elementen onbekend te houden om goed (onaangekondigd) toezicht uit te kunnen voeren. Als bijvoorbeeld toezicht wordt gedaan met behulp van een nieuw ontwikkeld toetsingskader dat nog niet (lang) bekend is bij het veld, dan geeft de inspectie de instellingen de tijd om zich met behulp van het toetsingskader voor te bereiden op het toezicht. Daarnaast is het soms noodzakelijk om afspraken te maken over het bezoek en het toezicht, zodat de inspectie er zeker van is dat mensen met wie moet worden gesproken 'in huis' zijn.

In een zich transformerend zorglandschap waar ruimte moet zijn voor innovatie en vernieuwende initiatieven kiest de inspectie steeds vaker voor *stapsgewijs toezicht*, waarbij het toezicht wordt afgestemd op de ontwikkelingsfase waarin de zorgaanbieder, zorgverlener of zorgsector zich bevindt. Een recent voorbeeld hiervan is het toezicht op de meldpunten Veilig Thuis (zie paragraaf 3.2.2) en in het verleden het toezicht op de Jeugdhulp^{PLUS}.

2.4 De inspectie en haar omgeving

2.4.1 Samenwerking met andere toezichthouders

Het toezicht is in de Jeugdwet belegd bij de inspecties Jeugdzorg, Gezondheidszorg en Veiligheid en Justitie, maar dient te worden gezien in de bredere context van het sociaal domein. Binnen het sociaal domein werken deze drie inspecties nauw samen met de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid in het samenwerkingsverband *Samenwerkend Toezicht Jeugd/Toezicht Sociaal Domein*.

Zoals in het voorwoord al is aangegeven, hebben de vijf jeugdinspecties een Meerjarenvisie Samenwerkend Toezicht Jeugd/Toezicht Sociaal Domein 2016 – 2019 opgesteld, dat raakvlakken heeft met het Jaarwerkprogramma Toezicht Jeugd 2016. Voor de inhoud van het meerjarenprogramma van de vijf jeugdinspecties wordt hier verwezen naar dit meerjarenprogramma. Eén toezichtproject hieruit wordt op deze plek echter wel kort beschrijven, te weten het toezicht op de *wijkteams*.

Wijkteams zijn multidisciplinaire teams, samengesteld uit professionals afkomstig van verschillende organisaties en disciplines. Zij werken samen in een wijkteam om een integrale aanpak te realiseren en over de schotten van organisaties heen te werken. Er zijn wijkteams specifiek voor jeugd en wijkteams die zich richten op de leeftijd 0-100 jaar. In 2015 zijn de inspecties Jeugdzorg en Gezondheidszorg gestart met een stapsgewijs toezichttraject dat doorloopt naar 2016. In de eerste stap leggen de inspecties de focus op de jeugdteams, waarbij zij zich richten op de verantwoordelijkheidsverdeling en de vraag of de kwaliteit voldoet aan een aantal bodemeisen. Daarna komen andere aspecten aan bod en wordt het toezicht verbreed naar andere hulp die wordt geleverd vanuit of door bemiddeling van de wijkteams, zoals ouderenzorg, geestelijke gezondheidszorg en schuldhulpverlening.

2.4.2 Inspectieraad en EPSO

Alle rijkstoezichthouders zijn verenigd in de *Inspectieraad*. Binnen dit kader wordt nauw samengewerkt ter versterking van de doelmatigheid en doeltreffendheid van het toezicht. Met het opstellen van de *Toezichtagenda 2015 – 2018* streven de samenwerkende rijksinspecties drie hoofddoelen na die zij in 2018 willen hebben gerealiseerd:

1. Goed toezicht in de praktijk is verder vormgegeven: 'goed toezicht' krijgt op de eerste plaats in de alledaagse praktijk van de rijksinspecties vorm. Dat betekent:
 - signaleren en agenderen;
 - risicogericht toezicht;
 - opbrengstgericht werken en resultaten meten;
 - samenwerken aan effectief op de situatie gericht toezicht.
2. Medewerkers en organisaties werken (nog) professioneler: goed toezicht in de praktijk vereist goed opgeleide professionals en professionele organisaties. Daarom realiseren de rijksinspecties gezamenlijk en binnen elke inspectie:
 - opleidingen en competenties van medewerkers die bijdragen aan goed toezicht in de praktijk;
 - kennis en methodieken om effectief toezicht te houden;
 - de organisatieontwikkeling nodig om toezicht verder te verbeteren.
3. Onafhankelijk toezicht om publiek belang te borgen is verankerd: over de onafhankelijke rol van inspecties in de vierhoek van politiek, beleid, werkveld en burgers bestaat overeenstemming. De rolverdeling tussen beleid en toezicht is helder en de rolvastheid is verankerd. Er is een gezamenlijke visie op goed toezicht en heldere institutionele verhoudingen voor de rijksinspecties.

Binnen het *European Partnership for Supervisory Organisations* (EPSO) werken de inspecties Jeugdzorg en Gezondheidszorg samen met toezichthouders in andere Europese landen. Binnen dit partnerschap ontmoeten inspecties op het terrein van (gezondheids)zorg en welzijn elkaar twee keer per jaar. Ze bespreken daar voor het toezicht relevante onderwerpen, zoals risicogebaseerd toezicht en de strategieontwikkeling van hun toezicht en toezichtorganisaties.

2.4.3 Nationaal Preventie Mechanisme

Nederland heeft het VN-verdrag tegen foltering geratificeerd. Uitvloeisel daarvan is, dat voor Nederland een *Nationaal Preventie Mechanisme* (NPM) is ingesteld. Deelnemers zijn de inspecties Veiligheid en Justitie, Jeugdzorg en Gezondheidszorg en de Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming. De Inspectie Veiligheid en Justitie heeft de coördinerende rol. Daarnaast is er een aantal toehoorders, te weten de Klankbordgroep Commissie van Toezicht justitiële inrichtingen, de landelijke Commissie van Toezicht Arrestantenzorg en de Commissie van Toezicht Detentieplaatsen Koninklijke Marechaussee.

Het verdrag richt zich op de situaties waarin personen die om welke reden dan ook zijn 'ingesloten'. Dit betekent dat de betrokkenheid van de inspectie binnen het NPM ziet op situaties waarin jeugdigen hun vrijheid wordt ontnomen of in hun vrijheid worden beperkt, zoals in

accommodaties voor Jeugdhulp^{PLUS}, binnen justitiële jeugdinrichtingen, binnen de beschermde opvang voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen en bij de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen binnen de reguliere jeugdhulp.

Het NPM rapporteert jaarlijks over haar bevindingen aan de internationale toezichthouder van de VN. Het betreft dan onder andere onderzoeken naar volwassenendetentie, jeugdzorg en jeugddetentie, gezondheidszorg, detentie en terugkeer van niet reguliere migranten en overkoepelende activiteiten.

3 Wat gaat de inspectie doen in 2016?

De inspecties Jeugdzorg, Gezondheidszorg en Veiligheid en Justitie hebben voor de uitvoering van het Jaarwerkprogramma Toezicht Jeugd 2016 gezamenlijk 61 fte beschikbaar. Het uitgangspunt is dat zij 70% van deze capaciteit inzetten voor het geprogrammeerde toezicht en 30% voor het niet geprogrammeerde toezicht.

Onder geprogrammeerd toezicht verstaat de inspectie toezicht waarbij van tevoren duidelijk is op welke ondertoezichtstaanden en/of onderwerpen zij zich richt.

Een wezenlijk kenmerk van het niet geprogrammeerde toezicht is dat de omvang hiervan niet precies te voorspellen is. Als er bijvoorbeeld veel calamiteiten onderzocht moeten worden, dan neemt het percentage niet geprogrammeerd toezicht toe. Dit kan ertoe leiden dat een aantal geprogrammeerde toezichtactiviteiten gedeprimeerd moet worden. Als dit aan de orde is, dan wordt dit met de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Veiligheid en Justitie en de Vereniging Nederlandse Gemeenten afgestemd.

3.1 Niet geprogrammeerd toezicht

3.1.1 Toezicht naar aanleiding van calamiteiten en geweld

In de Jeugdwet is voor jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen de verplichting opgenomen om calamiteiten en geweld die bij de verlening van jeugdhulp of bij de uitvoering van een kindbeschermsmaatregel of jeugdreclassering hebben plaatsgevonden onmiddellijk bij de inspectie te melden. Een soortgelijke meldplicht geldt voor het meldpunt Veilig Thuis op grond van de Wmo 2015. Met andere instellingen in het Jeugddomein, zoals de Raad voor de Kinderbescherming en de justitiële jeugdinrichtingen, zijn vergelijkbare afspraken gemaakt. Al deze meldingen binnen het jeugddomein worden behandeld in de *Commissie Meldingen Jeugd*, waarin medewerkers van de inspecties Jeugdzorg, Gezondheidszorg en Veiligheid en Justitie zitting hebben. De commissie analyseert en beoordeelt calamiteiten en besluit of er aanleiding bestaat deze nader te onderzoeken. Dit nader onderzoek kent verschillende vormen. Waar dit aan de orde is, werken de inspecties hierbij samen met de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

3.1.2 Toezicht naar aanleiding van signalen van burgers, professionals en gemeenten

Klachten, zorgen en vragen over de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering en de andere instellingen in het jeugddomein die de inspectie ontvangt van burgers, beschouwt zij als signalen die iets kunnen zeggen over de kwaliteit van de zorg. Deze signalen gebruikt de inspectie bij het inrichten van het toezicht. Bij bepaalde signalen, zoals signalen die duiden op een

calamiteit of signalen over onzorgvuldige klachtbehandeling door een instelling, onderneemt de inspecties direct actie richting de betreffende instelling.

Ook professionals en gemeenten kunnen een signaal over de kwaliteit van de zorg melden bij de inspectie. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om docenten, schoolartsen, psychiaters of stagiaires. Voor de inspectie kan hier relevante informatie in zitten over de kwaliteit van de zorg. Deze signalen zijn een belangrijke bron bij de inrichting van het toezicht. De inspecties sluiten bij de behandeling van een signaal aan bij bestaande klokkenluidersregelingen.

3.2 Geprogrammeerd toezicht

3.2.1 Regiotoezicht

Voor het reguliere toezicht heeft de inspectie het land ingedeeld in vijf toezichtregio's. De buitengrenzen van deze regio's vallen samen met de 42 *jeugdregio's* waarin de gemeenten georganiseerd samenwerken binnen het jeugddomein. Binnen elk van de vijf regio's houdt een team van *contactinspecteurs* toezicht op de veiligheid en de kwaliteit van de zorg van de instellingen. Jaarlijks wordt per regio een toezichtplan opgesteld, waarin staat welke toezichtactiviteiten er dat jaar gaan plaatsvinden bij instellingen in de betreffende toezichtregio. Voor dit regionale toezicht hanteert de inspectie algemene uitgangspunten waaraan alle plannen moeten voldoen, zodat de aanpak en werkwijze binnen de verschillende regio's eenduidig en vergelijkbaar is. De contactinspecteurs gaan regelmatig mee op toezicht in andere regio's en wisselen periodiek van regio.

Bij het regiotoezicht maakt de inspectie in alle vijf de regio's gebruik van het toetsingskader Verantwoorde hulp voor jeugd (zie ook paragraaf 2.2), zodat het toezicht in het hele land op een vergelijkbare wijze plaatsvindt.

Het regiotoezicht vindt plaats op een *risicogebaseerde* manier (zie ook paragraaf 2.2). De inspectie voert toezicht uit op die plaatsen waar volgens haar inschatting de risico's van kwaliteitstekorten en/of onveiligheid voor jongeren het grootst zijn. Dit toezicht kan leiden tot het opleggen van verbetermaatregelen aan deze instellingen. Daar waar dit aan de orde is, gaat de inspectie na in hoeverre instellingen hun aanbevelingen over hebben genomen en of dit heeft geleid tot de gewenste verbeteringen.

Naast het regiotoezicht houdt de inspectie in 2016 *thematisch toezicht* (zie paragraaf 3.2.2 tot en met 3.2.14). Ook dit toezicht vindt op een risicogebaseerde manier plaats: onderwerpen waar de inspectie hoge risico's ziet worden met behulp van het gehanteerde risicomodel gedetermineerd en binnen een thematisch toezicht worden de keuzes voor de te onderzoeken aanbieders op basis van de ingeschatte risico's geselecteerd.

3.2.2 Meldpunt Veilig Thuis

Met de invoering van de wet Maatschappelijke ondersteuning (Wmo) per 1 januari 2015 zijn het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) en het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) samengevoegd tot één integraal advies- en meldpunt voor zowel huiselijk geweld als kindermishandeling: Veilig Thuis.

De inspecties Jeugdzorg en Gezondheidszorg zijn in 2015 gestart met stapsgewijs toezicht naar de kwaliteit van alle 26 meldpunten Veilig Thuis. In de eerste stap hebben zij zich gericht op de start van het contact van de melder met Veilig Thuis tot en met de triage. In 2016 geven de inspecties een vervolg aan het toezicht, waarbij de nadruk komt te liggen op het inzetten van vervolgotrajecten en het uitvoeren van onderzoek door Veilig Thuis. Daarnaast toetsen de inspecties in 2016 de ingezette verbeteringen naar aanleiding van het onderzoek in 2015.

3.2.3 Voorkomen seksueel grensoverschrijdend gedrag

In 2014 en 2015 heeft de inspectie onderzoek gedaan naar het handelen van instellingen om seksueel grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. In 2016 doet de inspectie daar waar nodig hertoetsen bij een aantal instellingen om te onderzoeken of de benodigde verbeteringen zijn doorgevoerd. De inspectie besteedt in 2016, net als in 2015, bijzondere aandacht aan de problematiek van jeugdigen die slachtoffer dreigen te worden of zijn geworden van loverboys/mensenhandel.

3.2.4 Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

De Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is van toepassing op ruim 1 miljoen professionals die werkzaam zijn in de jeugdhulp, gezondheidszorg, huisartsenzorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning en justitie.

In aansluiting op eerder onderzoek door de inspecties Jeugdzorg en Veiligheid en Justitie naar de naleving van de meldcode binnen hun toezichtdomeinen, doet de Inspectie voor de Gezondheidszorg in 2016 onderzoek naar de implementatie van de meldcode, alsmede de implementatie van de 'kindcheck' binnen de gehandicaptenzorg en de geestelijke gezondheidszorg.

3.2.5 Jeugdgezondheidszorg

De Inspectie voor de Gezondheidszorg onderzoekt in 2016 of de jeugdgezondheidszorg (JGZ) 0-4 jaar de veiligheid van de kinderen voldoende in beeld heeft en voldoende actie onderneemt indien de veiligheid in het geding is. Daarnaast kijkt zij of de JGZ de dossiers van risicokinderen voldoende op orde heeft, of de JGZ zich houdt aan de randvoorwaarden gesteld aan flexibilisering van de contactmomenten, welke rol de JGZ lokaal speelt in de transitie/transformatie van de jeugdhulp en of de governance goed is geregeld in de JGZ.

3.2.6 Jeugdreclassering

De inspecties Veiligheid en Justitie en Jeugdzorg doen in 2016 onderzoek naar de kwaliteit van de uitvoering van de jeugdreclassering. Hierbij is specifiek aandacht voor de vraag of er voldoende aandacht is voor het strafrechtelijk kader. Als gevolg van de invoering van de Jeugdwet, lijkt er namelijk een ontwikkeling ingezet waarin de instellingen die jeugdbescherming en jeugdreclassering uitvoeren (de gecertificeerde instellingen) steeds meer generalistisch gaan werken. Dit betekent dat de daar werkzame professionals zowel taken op het gebied van jeugdbescherming als jeugdreclassering uitvoeren. Dat kan er toe leiden dat het specifieke strafrechtelijke karakter van de jeugdreclassering onder druk komt te staan.

3.2.7 Keurmerkinstituut

De Inspectie Jeugdzorg houdt toezicht op het Keurmerkinstituut, dat door de minister is aangewezen als certificerende instelling voor jeugdbescherming en jeugdreclassering. De inspectie gaat in 2016 een aantal van de audits die het Keurmerkinstituut uitvoerde bij de gecertificeerde instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering toetsen op toepassing van de certificeringsnormen. Daarbij wordt ook beoordeeld of het Keurmerkinstituut voldoet aan de wettelijke eisen die aan de certificerende instelling zijn gesteld.

3.2.8 Raad voor de Kinderbescherming

De inspecties Veiligheid en Justitie en Jeugdzorg onderzoeken in 2016 de kwaliteit van de informatie-uitwisseling van de Raad voor de Kinderbescherming en haar ketenpartners bij leerplichtzaken. De inspecties zien een gebrekkige informatiepositie als een cruciaal risico bij de taakuitvoering van de Raad. Hierbij is tevens aandacht voor de regierol van de Raad. De inspecties richten zich specifiek op leerplichtzaken, omdat uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat er een sterk verband is tussen voortijdig schoolverlaten en delinquent gedrag.

3.2.9 Maatwerkbenadering binnen justitiële jeugdinrichtingen

Uit eerder inspectieonderzoek blijkt dat, met de terugloop van het aantal jongeren in de justitiële jeugdinrichtingen, de maatwerkbenadering onder druk staat. Het wordt hierdoor lastiger om verschillende groepen te onderscheiden met een eigen behandeling en niveau van beveiliging en veiligheid. In 2016 onderzoeken de inspecties op welke wijze de instellingen de maatwerkbenadering vormgeven bij een terugloop van het aantal jongeren en wat de mogelijkheden en knelpunten hierbij zijn. De resultaten van het onderzoek kunnen hiermee bijdragen aan de herziening van het beleid op dit punt.

3.2.10 Jongeren met een PIJ-maatregel binnen ggz-instellingen

Jongeren met een PIJ-maatregel (Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen) worden niet altijd in een justitiële jeugdinrichting geplaatst, maar kunnen ook in een instelling voor geestelijke gezondheidszorg (ggz) worden geplaatst. De inspecties Veiligheid en Justitie en Gezondheidszorg

willen met dit onderzoek een beeld krijgen van de kwaliteit van het verblijf en de begeleiding van deze (kleine) groep jongeren.

3.2.11 Halt

Als vervolg op de doorlichting van Halt in de provincies Limburg, Noord-Brabant en Zeeland vindt in 2016 thematisch onderzoek plaats naar de wijze waarop Halt samenwerkt met ketenpartners. Uit de doorlichting bleek namelijk dat deze afdoening door Halt zelf in grote lijnen goed wordt uitgevoerd, maar dat de wijze waarop de Halt-zaken door politie, Openbaar Ministerie en/of leerplichtambtenaren worden aangeleverd en de samenwerking met jeugdhulpaanbieders naar aanleiding van de Halt-afdoening aandachtspunten zijn.

3.2.12 Caribisch Nederland

De Voogdijraad Caribisch Nederland voert op Bonaire, Sint Eustatius en Saba zowel op civiel gebied als op strafrechtelijk gebied taken uit die verband houden met de rechten van minderjarigen, vergelijkbaar met die van de Raad voor de Kinderbescherming in Nederland. In 2015 heeft de Voogdijraad Caribisch Nederland een kader opgesteld waarin richtlijnen staan voor de uitvoering en kwaliteit van de werkzaamheden en deze richtlijnen geïmplementeerd. Begin 2016 gaat de Inspectie Jeugdzorg toetsen hoe de kwaliteit van de uitvoering van de civiele taken door de Voogdijraad Caribisch Nederland is¹.

Daarnaast doet de inspectie in 2016 op Bonaire toezicht bij een gezinshuis van Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland (JGCN) en volgt zij de uitvoering van verbetermaatregelen die JGCN en de residentiële voorzieningen hebben genomen naar aanleiding van eerder toezicht op de drie eilanden in oktober 2015.

3.2.13 Veiligheid en kwaliteit opvang alleenstaande minderjarige vreemdelingen

In 2015 heeft de Inspectie Jeugdzorg een meerjarenprogramma afgerond waarin de veiligheid en kwaliteit van de opvang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen is onderzocht. Er is toezicht gedaan bij de campussen, de procesopvanglokaties, de opvang- en woongezinnen van Nidos² en de beschermde opvang. Dit laatste onderzoek is samen met de Inspectie Veiligheid en Justitie uitgevoerd.

In de huidige situatie van hoge instroom van asielzoekers moet worden gewaarborgd dat deze jongeren niet in het gedrang komen. In 2016 zal de inspectie daarom aandacht besteden aan de veiligheid en de kwaliteit van de opvang van deze specifieke groep.

¹ Het toezicht op de strafrechtelijke taken van de Voogdijraad Caribisch Nederland is toebedeeld aan de Raad voor de Rechtshandhaving

² Nidos is een (gezins-)voogdij instelling die de voogdijtaak uitvoert voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen

3.2.14 Nieuwe toetreders jeugdhulp

Bij het toezicht op de nieuwe toetreders richt de inspectie zich op de vanaf 2015 gestarte aanbieders die jeugdhulp leveren als bedoeld in de Jeugdwet. Aanbieders die al voor 2015 zorg verleenden die nu onder de Jeugdwet valt, vallen niet onder de door de inspectie gehanteerde definitie van 'nieuwe toetreder'.

Op de nieuwe toetreders vindt een risicoanalyse plaats om te bepalen welke aanbieders bezocht worden. Het toezicht vindt plaats nadat een nieuwe toetreder zes maanden in de praktijk bezig is met de uitvoering van jeugdhulp aan cliënten. Het toezicht door de inspectie volgt dus ná inkoop door de gemeente en komt niet in de plaats van de initiële kwaliteitstoets door gemeenten.

Toezichtactiviteit	Betrokken inspecties
Regiotoezicht	IJZ, IGZ, IVenJ
Meldpunt Veilig Thuis	IJZ, IGZ
Voorkomen seksueel grensoverschrijdend gedrag	IJZ, IGZ, IVenJ
Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling	IGZ
Jeugdgezondheidszorg	IGZ
Jeugdreclassering	IVenJ, IJZ
Keurmerkinstituut	IJZ
Raad voor de Kinderbescherming	IVenJ, IJZ
Maatwerkbenadering binnen justitiële jeugdinrichtingen	IVenJ, IJZ, IGZ, IvhO
Jongeren met een PIJ-maatregel binnen ggz-instellingen	IVenJ, IGZ
Halt	IVenJ, IJZ
Caribisch Nederland	IJZ
Veiligheid en kwaliteit opvang alleenstaande minderjarige vreemdelingen	IJZ, IVenJ, IGZ
Nieuwe toetreders jeugdhulp	IJZ, IGZ

Figuur 4: geprogrammeerde toezichtactiviteiten 2016

Gebruikte afkortingen

AMK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
EPSO	European Partnership for Supervisory Organisations
fte	fulltime-equivalent
ggz	geestelijke gezondheidszorg
IGZ	Inspectie voor de Gezondheidszorg
IJZ	Inspectie Jeugdzorg
IVenJ	Inspectie Veiligheid en Justitie
IvhO	Inspectie van het Onderwijs
JGCN	Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
Ivb	licht verstandelijk beperkt
NPM	Nationaal Preventie Mechanisme
PIJ	Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen
SHG	Steunpunt Huiselijk Geweld
VN	Verenigde Naties
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning

Wat is het landelijk toezicht jeugd?

Het landelijk toezicht jeugd bestaat uit de Inspectie Jeugdzorg (IJZ), de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) en de Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ).

Wat zegt de wet over het landelijk toezicht jeugd?

De Jeugdwet geeft de inspecties die het landelijk toezicht jeugd vormen de volgende taken:

- onderzoek doen naar de kwaliteit in algemene zin van de jeugdhulp, de gecertificeerde instellingen, de certificerende instelling, het adviespunt huiselijk geweld en kindermishandeling, de Raad voor de Kinderbescherming en de justitiële jeugdinrichtingen;
- toezicht houden op de naleving van de kwaliteitseisen die in de wet staan;
- voorstellen doen voor verbetering.

Het toezicht gebeurt uit eigener beweging of op verzoek van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en/of de minister van Veiligheid en Justitie. Het landelijk toezicht houdt bij de vervulling van haar taak rekening met de behoeften van gemeenten.

Wat is toezicht?

Toezicht houden betekent dat de inspecties informatie verzamelen over de kwaliteit van de instellingen die onder de Jeugdwet vallen, zich een onafhankelijk oordeel vormen en zo nodig ingrijpen. Daarbij kijken zij of het beleid voor deze instellingen in de praktijk goed werkt. De rapporten zijn in principe openbaar. De openbaar gemaakte rapporten staan op de website van de inspecties.

Wat wil het landelijk toezicht jeugd bereiken?

Het landelijk toezicht jeugd wil met haar onderzoeken bijdragen aan:

- het behouden en bevorderen van de kwaliteit van de jeugdhulp en de gecertificeerde instellingen en de andere instellingen in het jeugddomein;
- het versterken van de positie van jeugdigen en hun ouders of verzorgers (de cliënten);
- de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van het beleid.

Waarop houdt zij toezicht?

Er zijn vijf verschillende wetten en regelingen met toezichttaken en bevoegdheden voor de inspecties die het landelijk toezicht jeugd vormen:

- Jeugdwet;
- Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen;
- Wet opnemings buitenlandse kinderen ter adoptie;
- Wet Centraal Orgaan opvang Asielzoekers;
- Subsidieregeling opvang kinderen van ouders met een trekkend/varend bestaan.

Op grond van die wetten en al dan niet in samenwerking met andere inspecties wordt er toezicht gehouden op de volgende organisaties:

- de jeugdhulpaanbieders (jeugdzorg, jeugd-ggz en jeugd-ivb);
- de certificerende instelling voor jeugdbescherming en jeugdreclassering;
- de gecertificeerde aanbieders van jeugdbescherming en jeugdreclassering;
- Veilig Thuis: het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling;
- de justitiële jeugdinrichtingen;
- de vergunninghouders voor interlandelijke adoptie;
- de opvangvoorzieningen voor (alleenstaande) minderjarige vreemdelingen;
- de Raad voor de Kinderbescherming
- Halt;
- de schippersinternaten.

Dit is een gezamenlijke uitgave van:

Inspectie Jeugdzorg

Inspectie voor de Gezondheidszorg

Inspectie Veiligheid en Justitie

